

DE STENEN GODEN

JEROEN WINDMEIJER

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2022 Jeroen Windmeijer
Omslagontwerp: HarperCollins Holland
Omslagbeeld: © Dabooost / Canva
Foto auteur: © Taco van der Eb
Kaart Paaseiland: © Eric Gaba
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Huizen
Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 0953 7 2
ISBN 978 94 027 6443 7 (e-book)
NUR 305
Eerste druk maart 2022

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met * zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Proloog

Woensdag 5 april 1972

Voor de kust van Goeree-Overflakkee

De vijftienveertig meter negenennegentig lange boomkorkotter Eben Haëzer bewoog kalm mee op de deining van de zee, als een kind dat door Moeder Natuur zelf werd gewiegd. Boven de boot cirkelden tientallen meeuwen, wachtend op een gemakkelijk maaltje wanneer na het binnenhalen van de netten de bijvangst overboord zou worden gezet.

De vijftigjarige schipper, Cor van Oostenbrugge, was in zijn element. Het geluid van golfjes die tegen de boeg op klotsten, het helse gekras van de zeevogels, het vertrouwde gesputter van de motor die zo nu en dan zwarte rook uitstootte, de geur van de diesel die zich met die van het zilte water vermengde, de zachte bries die zijn haren streelde. Af en toe gaf hij het roer een corrigerend tikje naar links of naar rechts om de kotter op koers te houden. Door het geopende raam riep hij aanwijzingen naar de zeskoppige bemanning, hoewel ze allemaal heel goed wisten wat hun taak was.

Hij hoorde hoe ze elkaar aanwijzingen gaven en bemoedigden, vol milde spot en grapjes die naar eerdere voorvallen verwezen.

‘Pas je deze keer wél op je hoofd, Rinus!’

‘Anders laat jij die boei weer effe op je voet vallen, Peet!’

‘De buit is nog niet binnen, mannen... Nog even volhouden.’

‘Niet zo dromen, Ramon! Je ziet je meissie zo weer.’

Met zijn vrije hand draaide Cor een sjekkie, een vaardigheid die hij sinds zijn veertiende had geperfectioneerd. Hij stopte hem in de hoek van zijn mond en stak hem aan, vergenoegd de rook inhalerend. Met zijn vingers woelde hij door zijn volle grijze baard.

‘Zie ik de hemel, het werk van uw vingers, de maan en de sterren door u daar bevestigd,’ zong hij zachtjes een van zijn favoriete psalmen voor zich uit. ‘Wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt, het mensenkind dat u naar hem omziet?’

De goedgevulde sleepnetten werden aan beide kanten omhooggetakeld. Het zag er goed uit, constateerde Cor tevreden. Het schip kwam iets dieper te liggen toen de netten boven het water hingen, waarbij het water kletterend omlaagdroop. Een enkele vermetele meeuw deed al een uitval, een voorschot nemend op zijn ochtendmaal, terwijl tientallen te kleine visjes wisten te ontsnappen.

‘Schapen, geiten, al het vee, en ook de dieren van het veld,’ zong Cor hardop nu, ‘de vogels aan de hemel, de vissen in de zee, en alles wat trekt over de wegen der zeeën.’

De bemanning opende de netten aan de onderkant en leegde de inhoud in een bak. Het ging hun in de eerste plaats om platvis zoals schol, tong, schar en tarbot. Het kleine grut en de andere vissoorten werden teruggegooid, maar vele werden al in de lucht opgevangen door de school meeuwen die almaar was aangegroeid. In een razendsnel tempo haalden ze de ingewanden uit de overgebleven vissen, die ze daarna schoonspoelden.

Ze hadden vier etmalen aan één stuk door gewerkt, dag en nacht, met tussendoor slechts tijd voor een hazenslaapje van amper een uur. Dit was de laatste vangst geweest. Cor verliet de hut, en toen hij op het dek kwam, zag hij tot zijn verbazing dat zijn mannen hun bezigheden hadden gestaakt. De vissen spartelden zinloos, hun zilvergrijze huid blikkend in de zon.

Cor wilde vragen waarom ze niet doorwerkten, maar Peet was hem voor en wees op een voorwerp dat op de werktafel lag. Cor kwam dichterbij en zag een groot stuk steen, iets wat ze vaker in hun netten aantroffen. De boomkor sleepte over de bodem, die tot op enkele centimeters werd doorgeploegd, dus als vanzelf haalden ze meer naar boven dan alleen vis – tot en met tanden van sabeltandtijgers en kaakbeenderen van mammoeten die er rond hadden gezworven toen er nog geen zee was.

Maar toen hij dichterbij was gekomen, zag hij dat het niet zomaar een vormeloos brokstuk was. Hij pakte de zwarte, pokdalige steen voorzichtig op en kon die met twee handen omvatten.

Het was een beeld en zag er verweerd uit, maar het was nog altijd goed te zien dat het ooit kunstig bewerkt was geweest. Hij schatte het op circa vijftig centimeter hoog en een centimeter of tien breed. Het onderlichaam, waar het smallere hoofd op rustte, vormde meer dan de helft ervan. Opvallend waren de uitgerekte oren, die een groot deel van de zijkant van het lange gezicht in beslag namen. De grote ogen leken gesloten en de fraai gebeeldhouwde neus stak uitdagend naar voren.

‘Het is een afgodsbeeld, schipper,’ zei Rinus, de oudste van het stel. ‘Gooi het in Gods naam overboord. Wie weet wat voor een demon erin huist.’

Cor schudde zijn hoofd. ‘Ik neem het mee,’ besloot hij. ‘Anders komt-ie weer in het net van iemand anders.’

Rinus keek misprijzend weg.

Cor richtte zich weer op. ‘Werken jullie een beetje door dan?’ maande hij. ‘Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen. De rest zullen we toch echt zelf moeten doen.’

Eenmaal terug in de stuurhut zette hij het verrassend lichte beeldje op de vensterbank, waar het een plasje water achterliet.

Misschien heeft Rinus gelijk, dacht Cor toen. En moet ik het overboord gooien.

Hij trok de hendel naar zich toe om meer vaart te maken. In de verte gloorde de heiige kust van Goeree-Overflakkee.

‘Vereer naast mij geen andere goden,’ luidde het eerste gebod van de Heer aan Mozes en aan het volk Israël dat hij uit Egypte had weggeleid. ‘Maak geen godenbeelden,’ luidde niet voor niets direct al het tweede gebod – blijkbaar erg belangrijk dus in de ogen van de Heer. ‘Maak geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hier boven is of van iets beneden op de aarde of in het water onder de aarde.’

Cor pakte het beeld opnieuw in zijn rechterhand en woog het al wiegend.

Meenemen zodat het niet de netten van anderen beschadigt is een goed argument...

Hij zette het beeld terug en liet de sloopstoeter loeien, ten teken dat ze koers naar de haven zetten.

Thuis zal ik het begraven, nam hij zich voor.

Jaren later nog kon hij met spijt terugdenken aan dit ogenblik, want hij wist dat hij ook toen diep vanbinnen al beseftte dat Rinus gelijk had gehad.

Hij had dat ding direct overboord moeten kieperen.

1

‘Antonio!’ riep Sergio Rapu. ‘Antonio!’

Anthoni Eskens keek naar Sergio, die op zijn rug lag en met zijn hoofd en schouders uit een opening in de rotswand stak. Hij leek zo net op een van de moais, die op Paaseiland stonden – op de vlakke niet ver boven hen. Van die voorouderbeelden was namelijk ook het grootste deel aan het oog onttrokken.

Er was nauwelijks ruimte om Sergio’s lichaam heen, maar toch slaagde hij erin zich naar binnen te wriggelen. Het laatste wat Anthoni van hem zag, waren zijn twee armen, die hij had uitgestoken om zich zo smal mogelijk te maken. De beide duimen had hij opgestoken om aan te geven dat alles goed ging.

Vlak naast de ingang zat een verroeste haak, waaraan een kleine vlag van Paaseiland wapperde. Het was een voorzorgsmaatregel, zo had Sergio hem uitgelegd. Op die manier was het voor de buitenwereld duidelijk dat er iemand binnen was. Bij een eventuele zoektocht hoefde men slechts te kijken bij welke grot er een vlag hing.

De richel waarop Anthoni stond, was een kleine meter breed. In de diepte onder hem beukten de golven, wit van het schuim, woedend op de rotsen, alsof ze een eeuwenoude rekening met het eiland te vereffenen hadden. De wind rukte aan zijn kleding en suisde langs zijn oren. Als Zeeuw was hij vertrouwd met stevige stormen, maar dan stond je veilig op een breed strand of op een dijk in plaats van met heel je lichaam tegen een stenen muur aan gedrukt met een kolkende zee tientallen meters onder je.

‘Volg mij!’ hoorde hij Sergio’s stem galmen. ‘Hier is het...’ Maar de rest van de zin ging in het natuurgeweld verloren.

Nog net op tijd legde Anthoni zijn hand op zijn Zeeuws Museum-pet die anders van zijn hoofd zou zijn gewaaid. Hij was zich er zeer van bewust dat één ondoordachte beweging hem fataal kon worden.

Waarom doe ik zulke dingen dan ook?

Verlangend wierp hij een blik op het smalle bergpad dat vrij steil omhoogvoerde. Een kleine vijftig meter scheidde hem slechts van een veel veiligere plek, maar hij besloot door te zetten. Hij ging zitten en schuifelde op

zijn billen, met zijn benen recht vooruit, in de richting van het gat waarin zijn nieuwe vriend en gids, de archeoloog Sergio Rapu, zojuist was verdwenen. Hij duwde zo stevig tegen de grond, dat de kiezels kleine putjes in zijn handen achterlieten. Aangekomen bij de opening deed hij zijn rugzak af. Hij haalde de zaklamp eruit, waar hij die morgen voor de zekerheid nieuwe batterijen in had gedaan. Hij hoorde hoe de tas, die hij naar binnen had gepropt, met een gedempte plof neerkwam. Zijn pet gooide hij erachteraan.

‘Ik kom eraan!’ riep hij, terwijl hij van zijn handen een toeter maakte. ‘Hoeveel ruimte is er?’

‘De bodem is ongeveer anderhalve meter onder je,’ zei Sergio, duidelijk hoorbaar nu. Zijn stem weerkaatste tegen de wanden van de grot waarin hij zich bevond. ‘Ik kan hier goed staan, maar ik weet niet of dat ook voor jou geldt.’

Waarschijnlijk niet.

Waar Sergio met zijn één meter zeventig een voor de oorspronkelijke bewoners van Paaseiland gemiddelde lengte had, stak Anthoni daar als Hollander met zijn één meter negennegentig ver boven uit. Beide mannen waren slank, een eerste vereiste als je het labyrintachtige gangenstelsel van het eiland wilde verkennen.

Anthoni’s mond was droog. Hij schoof zijn onderbenen naar binnen en ging achteroverliggen, waardoor zijn hoofd nét iets over de richel uitstak. De hemel was strakblauw, en heel hoog in de lucht vlogen enkele albatrossen, alsof een schilder met een paar witte vegen vogels had willen suggereren.

Zal het de laatste keer zijn dat ik dit zie, vroeg Anthoni zich af. Hij zal zich voegen bij zijn voorgeslacht, bij hen die het licht nooit meer zullen zien...

‘Op hoop van zegen dan maar,’ zei hij, en hij zette zich af.

2

'Ka mate! Ka mate! Ka ora! Ka ora!'

Deze dood! Deze dood! Dit leven! Dit leven!

De slechts in lendendoeken gehulde figuranten hadden zich uitstekend voorbereid, constateerde Monique Fierloos tevreden. De vierentwintig jongemannen, allen lid van de Healthclub Middelburg Gezond, zagen er afgetraind uit. Hun bezwete lichamen, die ze met bruine olie hadden ingesmeerd, glansden in de zon waardoor hun biceps en sixpacks nog beter uitkwamen.

'Ka mate! Ka mate! Ka ora! Ka ora!'

Deze dood! Deze dood! Dit leven! Dit leven!

Dé lokale *tattoo artist* van Old-Zealand Tattoos had met zijn team belangeloos zijn medewerking aan het spektakel verleend en met bodypaint allerlei voorstellingen op de gespierde lijven van de mannen geschilderd. Monique zag draken, vissen, tijgers, geometrische vormen en fantasievolle combinaties van mensen en dieren, zoals vogelmannen met scherpe snavels en zeemeerminnen met ontblote borsten.

'Tenei te tangata puhuru huru!' schreeuwden de vierentwintig mannen uit, waarbij ze het massaal toegestroomde publiek uitdagend aankeken.

Aanschouw! Daar staat een behaarde man.

Ze sperden hun ogen wijd open, zodat er veel oogwit te zien was, en staken na elke zin hun tong zo ver mogelijk uit. In een halve cirkel om de groep heen stonden honderden toeschouwers, van wie velen de haka, de traditionele ceremoniële dans van de Nieuw-Zeelandse Maori's, met hun telefoon-tjes filmden.

Perfect, dacht Monique. Allemaal gratis publiciteit...

'Nana nei i tiki mai!'

Hij heeft iets gebracht.

De dansers stonden iets door de knieën gebogen, in een spreidstand. De spieren in hun kuiten trilden, terwijl ze zich achtereenvolgens op de borst, op de bovenarmen en bovenbenen sloegen.

Monique wist dat ze aan de hand van YouTube-filmpjes en een fitness-instructrice van de sportschool urenlang hadden geoefend. De Ka Mate die

zij uitvoerden, was waarschijnlijk de bekendste haka, omdat die al jarenlang door het Nieuw-Zeelands rugbyteam, de All Blacks, voor het begin van elke wedstrijd werd uitgevoerd.

'Whakawhiti te ra!' klonk het nu.

De zon liet hij schijnen.

Ze hieven hun handen op naar de strakblauwe lucht en brachten die in een neertrekkende beweging weer omlaag om – zo was Monique uitgelegd – de kracht van de goden vanuit de hemel naar beneden te halen.

Het groepje *hula*-danseressen, gekleed in rieten rokjes en halve kokosnoten bij wijze van bovenstukjes, stond al gereed. Ze schikten de gevlochten bloemenkransen in hun haar, giechelden zenuwachtig en oefenden nog snel enkele pasjes van de dans die ze straks zouden uitvoeren.

'A upa... ne!' klonk het luid, en als één man deden ze een stap naar voren.

Een voorwaartse stap!

'A upa... ne!'

Nog een voorwaartse stap!

Sommige toeschouwers deinsden wat lacherig achteruit.

'A upane kaupane whiti te ra!'

Een voorwaartse stap, nog een... De zon schijnt!

Weer hadden ze twee stappen naar voren gedaan, waardoor ze nu op nog geen meter afstand van het publiek stonden

'Hi!' klonk de laatste kreet.

Ha!

Een klaterend applaus klonk op, vergezeld van goedkeurend gejuich en gefluit. Een paar jongetjes probeerden de dansers te imiteren, waarbij ze vooral op hun borst sloegen, hun ogen groot maakten en hun tong uitstaken.

De nahijgende mannen maakten plaats voor de blootvoetse danseressen, die soepel heupwiegend naar voren traden, terwijl door de luidsprekers zoetgevooisde *hula*-muziek klonk.

Monique zag dat nu ook veel volwassen mannen hun telefoons erbij hadden gepakt, terwijl de jonge vrouwen hun dans ondersteunden met sierlijke handgebaren en een glimlach die op hun gezicht gebeiteld leek.

3

Voor Anthoni voelde het betreden van de grot als een omgekeerde geboorte. Het geraas van de wind om zijn oren viel weg en het licht verdween volkomen. De doodse stilte gaf hem een gevoel van onbeschrijflijke rust en veiligheid. Hij legde een hand op de ruwe wand in de buik van de berg en beeldde zich in dat hij de lome, eeuwenoude hartslag van het eiland kon voelen.

Sergio streek een lucifer af en het effect van het enkele vlammetje was enorm.

Anthoni bukte om zijn tas en pet te pakken, waardoor een zwak licht van achter hem naar binnen stroomde.

Sergio bracht het vlammetje over op een dikke kaars, die hij in de leemachtige grond duwde. ‘*Y hubo luz,*’ zei hij.

En er was licht.

Ze stonden in een grot, die Anthoni op ongeveer vijf bij vijf meter schatte, al was een precieze schatting lastig doordat het licht niet tot overal reikte. Het plafond had iets weg van een koepel, en de eeuwenoude haksporen waren nog duidelijk te zien.

Sergio haalde de lunch tevoorschijn en gaf Anthoni de andere helft van een met witte schapenkaas en scherpe chorizo belegd stokbrood. Uit een thermoskan schonk hij kruidenthee in twee hard plastic bekertjes.

‘*Salud,*’ proostte Anthoni, terwijl hun bekertjes tegen elkaar aan tikten, en net als Sergio zette hij zich op de grond.

‘We bevinden ons op heilige grond,’ zei Sergio. ‘We zijn in de Ana o Keke.’

‘Ana o Keke,’ herhaalde Anthoni zo goed mogelijk.

Direct vanaf zijn aankomst een kleine week geleden had Anthoni – die hier Antonio werd genoemd – zich voorgenomen om zich de lokale termen eigen te maken. Paaseiland hoorde bij Chili, dus Spaans was de officiële voertaal, maar de inheemse bewoners spraken ook Rapa Nui, zoals in hun taal ook het eiland werd genoemd: Grote Rots.

‘Dit is de plek waar in vroegere tijden de *neru*, de geselecteerde jonge maagden, voor speciale religieuze feesten werden opgesloten,’ vertelde Ser-

gio. ‘Op die manier konden ze zo blank en zo bleek mogelijk voor de dag komen. Gedurende een lange tijd –’

‘Waar je ook komt,’ onderbrak Anthoni hem, ‘overal en altijd zijn mannen maar weer geobsedeerd door maagden. Hier dus ook.’

‘En door een blanke huid,’ zei Sergio. ‘Vergeet dat aspect vooral niet, ook iets universeels. Een donkere huid hebben de eenvoudige arbeiders, die de hele dag in de brandende zon op de akkers moeten ploeteren; de rijken blijven binnenshuis. Hoe dan ook, gedurende een lange tijd kregen deze neru geen daglicht of andere mensen te zien. Bepaalde vrouwen brachten voedsel naar het hol, dat door die opening daar naar binnen werd geschoven. Het gat werd daarna telkens weer afgesloten.’

Anthoni kon zich er geen voorstelling van maken hoe het moest zijn om weken- of maandenlang van daglicht verstoken te moeten zijn.

‘Je zou Ana o Keke kunnen vertalen met het “hol waarvan de opening is gericht naar de zon”. Op de eerste dag van het feest schenen de eerste zonnestralen precies door de opening van de grot naar binnen.’

‘Die ze om die reden ook daar hebben gemaakt?’

‘Precies,’ zei Sergio. ‘Overigens zijn de laatste neru nogal gruwelijk aan hun einde gekomen. Toen de tot slaaf gemaakte mannen en vrouwen in 1865 uit Peru naar Paaseiland terugkeerden, brachten ze, zoals je misschien weet, de pokken met zich mee. De ziekte eiste ontelbaar veel slachtoffers, onder wie ook de vrouwen die het eten brachten. De neru bleven gespaard voor de pokken, maar stierven allemaal door de honger.’

‘Hier?’

‘Op deze plek.’

Anthoni huiverde. Een kort ogenblik had hij de sensatie dat de eeuwenoude geesten van de jonge vrouwen als een soort witte wieven om hem heen cirkelden.

‘Ik ben hier één keer eerder geweest,’ vertelde Sergio, wijzend op een gat in de achterwand. ‘Als we daardoorheen kruipen, kunnen we een kleine vierhonderd meter de berg in komen. Maar het was de onaangenaamste tocht die ik ooit heb gemaakt, dus dat doe ik niet nog een keer helemaal tot aan het einde. Halverwege was de gang zó nauw dat ik er bijna niet doorheen kwam. Vlak erna stuitte ik op een plek waar tanden en beenderresten lagen, zoals in een hol waarin doden werden begraven. Al is het me een raadsel hoe iemand daar ooit een dode heen heeft kunnen slepen. Je kunt hem niet voor je uit schuiven, maar je wil hem ook niet achter je aan slepen. Als het lijk klem komt te zitten, heb je voor jezelf de terugweg geblokkeerd.’

‘Of het zijn de resten van die vrouwen die wanhopig naar een uitgang op zoek waren,’ dacht Anthoni hardop. ‘En die niet meer terug konden.’

‘Dat kan natuurlijk ook nog,’ zei Sergio verrast. ‘Dat een paar van die jonge vrouwen dáár zijn gestorven.’

Het verbaasde Anthoni dat Sergio met die mogelijkheid geen rekening leek te hebben gehouden.

‘Laten we hopen dat óns dat lot niet is beschoren,’ zei Sergio.

De geforceerd monter toon waarop hij dat zei, stelde Anthoni maar weinig gerust.

4

Moniques aandacht werd getrokken door een gestalte achter een raam van het Zeeuws Museum. Toen ze goed keek, zag ze dat het Diederik Veenboer was, de directeur en haar direct leidinggevende, die zich als enige sterk tegen deze ceremonie had verzet. Zelfs vanaf deze afstand was te zien dat hij hevig met zijn hoofd schudde, de lippen stijf op elkaar geperst. Hoewel Diederik de baas was, had hij het toch niet aangedurfd zijn veto over dit idee van Monique uit te spreken, dat bij de rest wel in goede aarde was gevallen.

Gelukkig is hij de enige, dacht Monique. En als hij straks het stuk op de voorpagina van de PZC ziet, de posts op Facebook en Instagram, de filmpjes op YouTube, dan zal hij ook inzien dat het museum zich geen betere reclame voor de jubileumtentoonstelling over Jacob Roggeveen en Paaseiland had kunnen wensen. Je moet toch wát verzinnen om op te vallen in deze tijd.

Er klonk gekuch naast haar.

Monique was zo in de haka- en de hula-dans opgegaan, dat ze de aanwezigheid van haar gast bijna was vergeten.

Hotu Nui.

Deze man, die ongeveer één meter vijfenzestig mat, met ravenzwart haar, een lichtbruine huidskleur en een rond, vriendelijk gezicht was door de bewoners van Paaseiland tot de beste beeldhouwer van het eiland verkozen. De komende drie maanden zou hij op de grote binnenplaats van het museum werken aan een moai, het traditionele voorouderbeeld waar Paaseiland zo beroemd om was.

Ze konden zich goed met elkaar verstaan, want Hotu sprak vloeiend Engels, zij het met een sterk Spaans accent.

‘En?’ vroeg Monique, terwijl ze licht vooroverboog. ‘Wat vind je ervan?’

‘Het is...’ antwoordde Hotu, terwijl hij naar woorden leek te zoeken. ‘... interessant.’

Het antwoord klonk Monique erg diplomatiek in de oren.

Daarna deed de Paaseilander er het zwijgen toe, met een grimas die hem zichtbaar inspanning kostte.

‘Nóg een keer! Nóg een keer!’ scandeerden de omstanders, nadat de dansgroep de twee ingestudeerde dansen had voltooid. De roep om een reprise was te sterk om te kunnen negeren, dus opnieuw schalden de hula-klinken over de Balans, de brede straat met het kleine parkje voor de hoofdingang van het museum. De tweede, identieke uitvoering werd net zo jubelend onthaald als de eerste, en Monique voelde alleen nog maar blijdschap over het voorspoedige verloop van de middag.

Maar nu kwam het pièce de résistance: het verslepen van de steen naar het openluchtatelier op het binnenplein.

Monique staarde naar het enorme, rechthoekige stuk tufsteen, waaruit de beeldhouwer de moai zou hakken. Het had nog heel wat voeten in aarde gehad om het voor de ingang van het museum te krijgen. Het in de steengroeven nabij het dorp Ettringen in de Duitse Eifel gewonnen blok was drie meter dertig lang, één meter breed en één meter diep – en woog iets meer dan zesduizend kilo.

‘Nu begint het echte werk jongens,’ sprak ze de vierentwintig jongemannen toe, die er allemaal veel zin in leken te hebben. ‘Ik hoop dat alles goed gaat,’ mompelde ze zacht voor zich uit. ‘Eén misstap en Diederik zal vooraan staan om me in te wrijven dat hij me had gewaarschuwd.’